

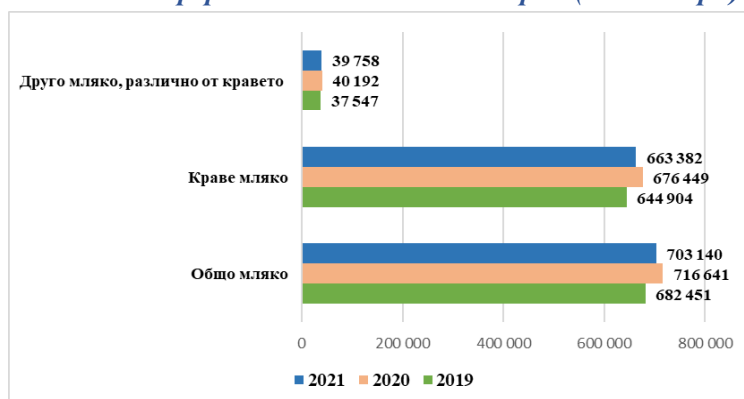

Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 година

През 2021 г. 244 млекопреработвателни предприятия са предоставили данни за преработеното от тях мляко и произведените млечни продукти. В тях е преработено 703 млн. литра сурово мляко (вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни). Основен дял (94.4%) заема кравето мляко, което е с 1.9% по-малко спрямо 2020 г. И през 2021 г. овчето мляко заема второ място по преработено количество (с дял от 3.4%). Козето мляко заема 1.6% от преработеното мляко и е със 7.8% повече спрямо 2020 г. Преработеното биволско мляко и смес заема 0.6% от общото мляко.

Графика 1

Количество преработено мляко в България (хил. литри)

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Таблица 1

Декларираните количества преработено мляко през 2019, 2020 и 2021 година, вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни							
Вид на млякото	2019 г.		2020 г.		2021 г.		Изменение 2021/2020 (%)
	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	
Краве	644 904	94.5%	676 449	94.4%	663 382	94.4%	-1.9%
Овче	23 496	3.4%	25 318	3.5%	24 109	3.4%	-4.8%
Козе	9 291	1.4%	10 413	1.5%	11 228	1.6%	7.8%
Биволско и смес	4 760	0.7%	4 461	0.6%	4 421	0.6%	0.0%
Общо:	682 451	100%	716 641	100%	703 140	100%	-1.9%

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

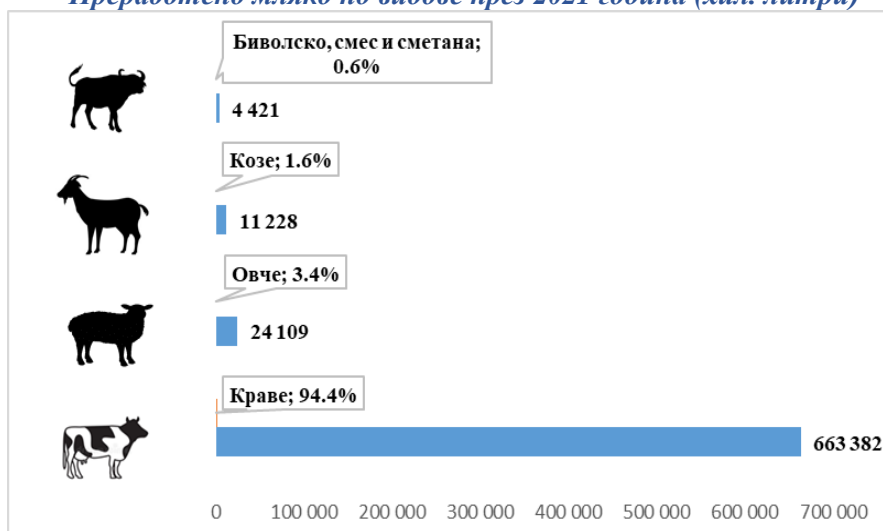
През 2021 г. по данни, предоставени от млекопреработвателните предприятия, освен посочените в таблица 1 количества сурови млека по видове, включително доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни, в производството на млечни продукти са вложени допълнително и 3 121 тона концентрирано мляко, 7 497 тона мляко и сметана на прах, 4 709 тона млечен концентрат* и 930 тона други продукти (сметана, закваска, суроватка). Преработените количества сурово мляко, доставени от държавни членки на ЕС или внесени от трети страни, са почти 20 хил. тона общо.

* млечен концентрат – вид концентрирано мляко с по-високо водно съдържание от това на стандартното концентрирано мляко.

Резултати и анализи

Графика 2

Преработено мляко по видове през 2021 година (хил. литри)

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Таблица 2

Юридически статут на млекопреработвателните предприятия през 2021 година			
Юридически статут	Брой	Количество преработено мляко, вкл. доставено от държави членки на ЕС и внос от трети страни (хил. литри)	Дял от общото количество преработено мляко
Еднолични търговци	34	32 139	4.6%
Търговски дружества	203	669 741	95.2%
Други	7	1 260	0.2%
Общо:	244	703 140	100%

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

През 2021 г. се наблюдава увеличение с 1.0% на броя на млекопреработвателните предприятия (Таблица 2) със статут на търговски дружества, регистрирани по ТЗ и занимаващи се с млекопреработвателна дейност и производство на млечни продукти. Те преработват 95.2% от млякото през изследваната година.

Таблица 3

Средно съдържание на млечни мазнини и млечни белтъчини в суровото мляко, постъпило за преработка през 2021 г.		
Вид мляко	Съдържание на мазнини	Съдържание на белтъчини
Краве мляко	3.62%	3.21%
Овче мляко	6.34%	5.12%
Козе мляко	3.62%	3.25%
Биволско мляко	6.89%	4.25%

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Към 31.12.2021 г. в анкетираните и предоставили информация 244 млекопреработвателни предприятия са заети 8 146 служители и работници.

През 2021 г. общата стойност (без ДДС) на реализираните продукти от млекопреработвателните предприятия е 1.068 млрд. лева, което е с 3.6% по-малко спрямо 2020 г.

Таблица 4

Преработено мляко с произход от страната по райони (NUTS 2) през 2020 и 2021 г. (хил. литри)					
Статистически райони	2020 г.		2021 г.		Изменение общо мляко 2021/2020
	Общо мляко	в т. ч. краве	Общо мляко	в т. ч. краве	
Северозападен	67 735	64 073	63 737	60 326	-5.9%
Северен централен	165 326	158 984	165 894	160 670	0.3%
Североизточен	68 810	63 094	63 063	57 383	-8.4%
Югоизточен	91 055	85 951	90 382	85 163	-0.7%
Югозападен	57 666	56 034	54 901	53 239	-4.8%
Южен централен	249 356	232 580	244 714	228 726	-1.9%
България	699 948	660 716	682 691	645 507	-2.5%

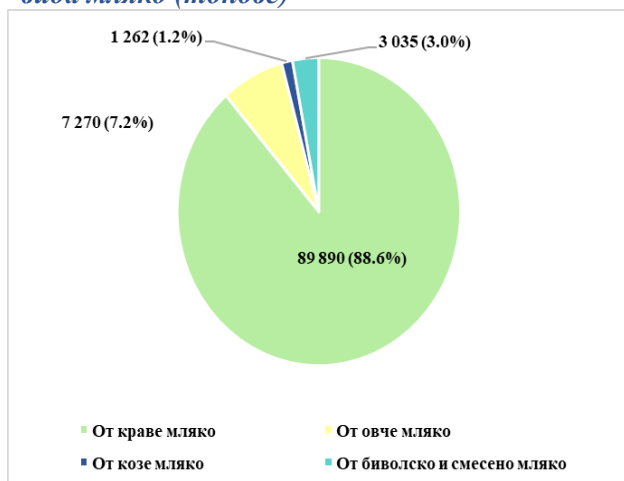
Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Таблица 5

Производство на млечни продукти в България през 2020 и 2021 г. според вида на млякото и брой на производителите, осъществявали производство през 2021 г.							
Крайни продукти, предназначени за консумация	Производство 2020 г.	Производство 2021 г.				Изменение на количеството 2021/2020	
	Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	Брой производители	Средно производство		
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	74 834	75 265	100%	55	1 368	0.6%	
Сметана – прясна или заквасена (тона)	2 906	3 572	100%	31	115	22.9%	
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	от краве мляко	155 213	157 665	99.0%	122	1 292	1.6%
	от овче или смесено мляко	966	1 176	0.7%	28	42	21.7%
	от биволско мляко	318	422	0.3%	14	30	32.7%
	Общо:	156 497	159 263	100%	131	1 216	1.8%
Ароматизирани заквасени млека (с или без добавки), млечни десерти и напитки на млечна основа (тона)	13 856	15 269	100%	18	848	10.2%	
Сирена (тона)	От краве мляко	90 897	89 890	88.6%	219	410	-1.1%
	От овче мляко	7 207	7 270	7.2%	73	98	0.9%
	От козе мляко	1 295	1 262	1.2%	46	26	-2.5%
	От биволско и смесено мляко	3 988	3 035	3.0%	55	56	-23.9%
	Общо:	103 387	101 457	100%	223	455	-1.9%
Топени и пушени сирена (тона)	1 600	1 723	100%	27	64	7.7%	

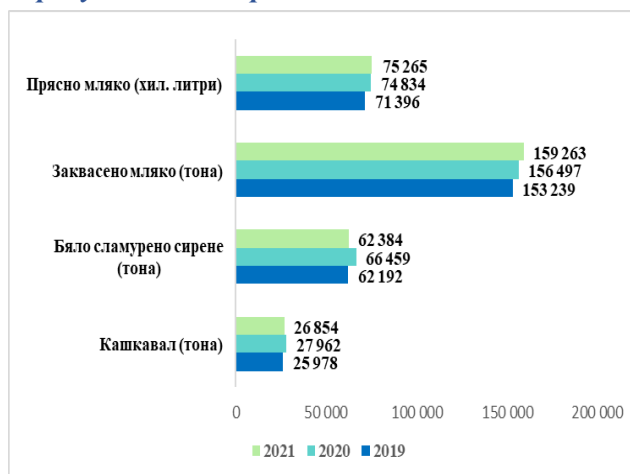
Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Графика 3
Производство на сирена според вида мляко (тонове)

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Графика 4
Производство на основни млечни продукти в България

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

През 2021 г. производството на заквасено мляко (подсладено или неподсладено) се увеличава с 1.8% спрямо 2020 г. до 159 263 тона. Увеличение се отчита при всички видове заквасени млека, като най-значително е увеличението при произведеното заквасено мляко от биволско мляко – с 32.7%, от овче и смесено – с 21.7%. Най-голям дял заема заквасеното краве мляко – 99.0%.

Ароматизираните заквасени млека (с или без добавки и др.) са с 10.2% повече спрямо 2020 г. и достигат 15 269 тона.

Производството на сирена намалява с 1.9% спрямо 2020 г. Сирената, произведени от краве мляко, заемат най-голям дял – 88.6%, следвано от сиренето произведено от овче мляко – 7.2% (Таблица 5).

Производство на основни млечни продукти в България по статистически райони (NUTS 2)

Таблица 6

Производство на основни млечни продукти през 2021 година по статистически райони (NUTS 2)							
Продукти	Северо-западен район	Северен централен район	Северо-източен район	Юго-източен район	Юго-западен район	Южен централен район	България
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	2 018	14 188	8 270	186	13 346	37 257	75 265
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	11 214	46 362	13 581	7 556	16 410	64 140	159 263
Бяло саламурено сирене (тона)	6 207	21 917	7 561	4 998	2 772	18 929	62 384
Кашкавал (тона)	2 172	4 804	963	7 253	682	10 980	26 854

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Производството на течно пакетирано мляко през 2021 година (графика 5) е най-високо в Южния централен район, като дялът на този район спрямо общото производство е 49.5%. В Южния централен район се отчита и най-голямо производство на заквасено мляко (подсладено или неподсладено) с дял от 40.3% от общото производство, както и на кашкавал – 40.9% от цялото производство.

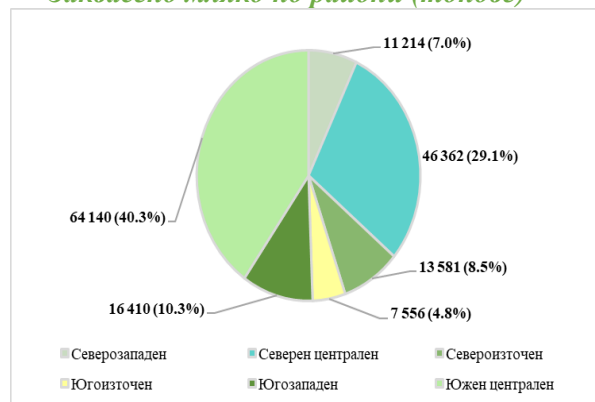
Най-голямо количество бяло саламурено сирене (графика 7) е произведено в Северния централен район и заема 35.1% от общото производство на национално ниво, но е с 2 747 тона по-малко спрямо 2020 г. (или с -11.0%).

Графика 5
Течно пакетирано мляко по райони (хил. литри)

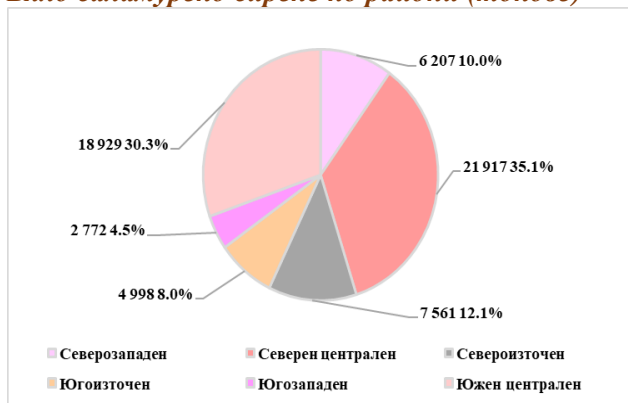
Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Графика 6
Заквасено мляко по райони (тонове)

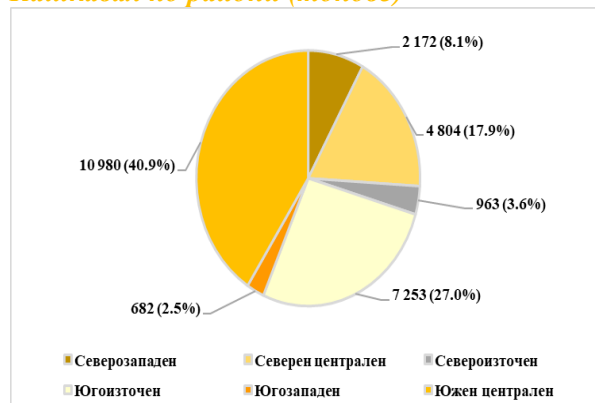
Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Графика 7
Бяло саламурено сирене по райони (тонове)

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Графика 8
Кашкавал по райони (тонове)

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

През 2021 г. са произведени 159 263 тона заквасени млека, 75 млн. литра течни пакетиран млека, 62 384 тона бели саламурени сирена и 26 854 тона кашкавал.

Наблюдава се намаление на обезмасленото заквасено кисело мляко с 45.7%, а заквасеното мляко за пиене се увеличава с 23.0% (Таблица 7).

Намалението на произведените количества кашкавал през 2021 г. е с 4.0% спрямо 2020 г. Производството на кашкавал от овче мляко бележи ръст през 2021 г. от 6.4%, а кашкавалът от други млека намалява с 33.7%. Най-голям дял заема кашкавалът, произведен от краве мляко – 92.6%, но произведеното количество е с 3.1% по-малко спрямо 2020 г.

Бялото саламурено сирене намалява спрямо 2020 г. с 4 075 тона или с 6.1%. Най-голям дял (85.5%) заема бялото саламурено сирене, произведено от краве мляко. Производството на саламурено сирене с вложени растителни мазнини намалява с 5.1% през 2021 г.

Производството на топени и пушени сирена е със 7.7% повече. Другите видове сирена (меко сирене, синьо сирене и др.) са почти два пъти повече (+93.6%). През последните две години се наблюдава намаление на произведените други продукти от мляко. Отчетеното намаление през 2021 спрямо 2020 г. е с 62 тона.

Производството на сметана през 2021 г. е с ръст от 22.9% достигайки до 3 572 тона. Течната сметана се увеличава почти два пъти. При млечните мазнини се отчита увеличение с 22.6%.

Таблица 7

Сравнение на производството на основни крайни продукти от млекопреработвателните предприятия през 2020 и 2021 г.					
Крайни продукти, предназначени за консумация		Производство 2020 г.	Производство 2021 г.		Изменение 2021/2020
		Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	Пълномаслено	29 087	24 441	32.5%	-16.0%
	Полумаслено	43 970	49 756	66.1%	13.2%
	Обезмаслено	1 777	1 068	1.4%	-39.9%
	Общо:	74 834	75 265	100.0%	0.6%
Сметана – прясна или заквасена (тона)	Общо:	2 906	3 572	100.0%	22.9%
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	Пълномаслено или полумаслено	135 531	135 534	85.1%	0.0%
	Обезмаслено	3 187	1 730	1.1%	-45.7%
	За пиене	17 779	21 999	13.8%	23.7%
	Общо:	156 497	159 263	100.0%	1.8%
Млечни мазнини (тона)	Общо:	1 025	1 257	100.0%	22.6%
Бяло саламурено сирене (тона)	От краве мляко	56 844	53 329	85.5%	-6.2%
	в т.ч. с добавена растителна мазнина	13 780	13 082	21.0%	-5.1%
	От овче мляко	5 913	5 830	9.3%	-1.4%
	От други млека	3 702	3 225	5.2%	-12.9%
	Общо:	66 459	62 384	100.0%	-6.1%
Кашкавал (тона)	От краве мляко	25 676	24 876	92.6%	-3.1%
	От овче мляко	1 153	1 227	4.6%	6.4%
	От други млека	1 133	751	2.8%	-33.7%
	Общо:	27 962	26 854	100.0%	-4.0%
Пресни сирена (вкл. извара) (тона)	Общо:	6 296	7 053	100.0%	12.0%
Други сирена (тона)	Общо:	2 670	5 168	100.0%	93.6%
Топени и пушени сирена (тона)	Общо:	1 600	1 723	100.0%	7.7%
Други продукти (тона)	Общо:	255	193	100.0%	-24.3%

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2021 г.“

Производство и реализация на мляко в България

Таблица 8

Производство и реализация на мляко в България през 2021 година (хил. литри)		
Вид реализация	Общо мляко	в т.ч. краве
Преработено в предприятията	682 692	645 507
Директни продажби, собствена консумация и друга употреба в стопанствата	242 286	165 929
Общо добито мляко:	924 978	811 436

Източник: Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“

Регистрираните земеделски стопани и млекопреработвателни предприятия по Наредба № 26/2010 за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход са реализирали продажби на общо 83 704 хил. литра сурово или преработено мляко, от което 69 964 хил. литра краве мляко (84%) и 7 454 хил. литра овче мляко (9%).

Продаденото сурово мляко директно на потребителите е 51 659 хил. литра, а преработеното мляко е 32 045 хил. литра. Произведени са 1 795 тона бяло саламурено сирене, 761 тона кашкавал, 1 988 тона кисели млека и други млечни продукти.

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Цел и предназначение – Целта на анкетата е да се определи броят на млекопреработвателните предприятия, да се събере информация за количеството на постъпилото за преработка сурово мляко по видове, за количеството и вида на постъпилите и вложени в производството междинни продукти, за произведените крайни млечни продукти, юридическия статут и броя на лицата, наети по трудов договор в отделните предприятия, за количеството на продадените продукти и стойността на продажбите.

Информацията от изследването се използва за изготвяне на анализи и програми в сектора. Тя се предоставя на Министерството на земеделието (МЗМ), Националния статистически институт (НСИ), научни и браншови организации, Евростат, ФАО и служи за вземане на управленски решения при провеждане на аграрната политика на национално и общностно равнище.

Нормативна уредба:

- Наредба за статистическите изследвания, провеждани в свиневъдството, говедовъдството, биволовъдството, овцевъдството, козевъдството и в производството на месо, мляко и млечни продукти приета с ПМС № 301 от 6.11.2006 г., обн. ДВ, бр. 93 от 17.11.2006 г.;
- Директива 96/16/ЕО на Съвета от 19 март 1996 година относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Решение 97/80/ЕО на Комисията относно въвеждане на разпоредби за прилагането на Директива 96/16/ЕО на Съвета относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Регламент (ЕИО) 3924/91 относно установяване на статистическо изследване на промишлената продукция на Общността (PRODCOM).

Използваните класификации и дефиниции са посочени в Директива 96/16/ЕО и Решение 97/80/ЕО; КИД 2008.

Източници на информация – Анкетата се реализира от експертите по агростатистика от 28^{-те} областни дирекции „Земеделие“ към Министерството на земеделието, които провеждат интервю с управителя на млекопреработвателното предприятие или упълномощено от него лице и попълват статистически въпросник за изследваните характеристики в сектора или получават данните чрез изпратен по електронна поща попълнен от млекопреработвателното предприятие въпросник. Част от предприятията са попълнили исканата информация онлайн (15%), като за целта им е осигурен достъп чрез парола до информационната система за агростатистика.

Изследвани статистически показатели:

1. Количество постъпило мляко за преработка, количество постъпили междинни продукти, количество произведени междинни продукти, количество произведени крайни продукти, количество продадени крайни продукти, стойност на продажбите без ДДС;
2. Юридически статут на предприятията и брой на лицата, наети на трудов договор в предприятието;

3. Основни показатели за млякото и млечните продукти – количество преработено мляко по вид (литри), съдържание на мастни вещества и белтъчини (%), произведени количества млечни продукти (килограми), продадени количества млечни продукти (килограми), стойност (лева);

Обхват – Анкетират се всички млекопреработвателни предприятия на територията на страната. Списъкът на предприятията е изготвен от отдел „Агростатистика” при Министерството на земеделието, като са използвани проведените анкети за дейността на млекопреработвателните предприятия през последните години и регистърът на БАБХ. Анкетират се всички предприятия, регистрирани с млекопреработвателна дейност през годината. Всяка година се включват новосъздадени млекопреработвателни предприятия, информация за които се получава от регистъра на БАБХ. Организацията и контролът на анкетата се извършва от отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“ на Министерството на земеделието.

Конфиденциалност – Националните правила за определяне на конфиденциалността са дефинирани в Закона за статистиката. Съгласно чл. 25 не могат да се разгласяват или предоставят индивидуалните статистически данни, както и статистическа информация, която обобщава данните за по-малко от три статистически единици или за съвкупност, в която относителният дял на стойността на изучаван параметър на една единица е над 85 на сто от общата стойност на този параметър за всички единици от съвкупността. Индивидуалните данни, получени за целите на статистическото изследване, не могат да се ползват като доказателства пред органите на изпълнителната и съдебната власт.

Достъпност и прозрачност – Данните за дейността на млекопреработвателните предприятия през изследваните години са достъпни за потребителите на електронната страница на МЗм:

[\(http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovdstvo/danni/\)](http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovdstvo/danni/),

съобразно установения срок в Националната статистическа програма. Основните резултати се публикуват в бюлетин от поредицата „Резултати и анализи“. Данните се публикуват в Статистическия справочник и Статистическия годишник на НСИ, предоставят се на Евростат. Допълнителна информация, извън публикуваната, за всички характеристики е достъпна и се осигурява при поискване при спазване на изискванията на Закона за статистиката.

Районите, цитирани в публикацията, са в съответствие с изискванията на общата класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана в Европейския съюз (NUTS 2), съгласно Регламент (ЕО) №176/2008. Районите, които образуват ниво 2 (NUTS 2), са, както следва: **Северозападен** – Видин, Враца, Монтана, Ловеч и Плевен; **Северен централен** – Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра; **Североизточен** – Варна, Добрич, Търговище и Шумен; **Югоизточен** – Бургас, Сливен, Ямбол и Стара Загора; **Югозападен** – Благоевград, Кюстендил, Перник, София (столица) и София; **Южен централен** – Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково.

Публикацията е приключена редакционно на 20.06.2022 г.

Композиция и печат:
Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“

За повече информация: Министерство на земеделието,
отдел „Агростатистика“

E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на Министерство на земеделието –
<http://www.mzh.government.bg>